

Doctors
March 18, 2001

שו"ת מהרש"ם חלק ג סימן רסח

נשאלתי בדבר א' שדר עם אשתו יותר מעשר שנים ואין לו בנים. ואמר רופא א' מומחה גדול שיתן לו זרעו לתוך צנצנת והוא יקלח הזרע לתוך רחם האישה ע"י שפופרת ועי"ז תתעבר ותלד. (כי ע"י שפי הרחם צר לא יוקלט בתשמיש הזרע לתוכה) אם מותר לעשות כן. והנה הגם שכתבתי בכמה תשובות שאין לסמוך על הרופאים אשר יצוו ליתן להם הזרע להבחין אם ראוי להוליד. ולא דמי להא דיבמות גבי כרות שפכה ובב"ש א"ע סי' כ"ג דבייש"ש מבואר דדוקא ע"י גרמא שרי ולא בידים. ועוד דשא"ה דבל"ז אינו ראוי לילד וליכא משום הוצ"ל משא"כ הכא מאן יימר שאינו ראוי להוליד בע"א ושמא המניעה מצד האשה. והארכתי בזה וחלילה להקל בעון חמור כזה לסמוך על השערותם על צד ספק. אבל בנ"ד לכאורה י"ל שאין זה בגדר השחתה כיון דאפשר שאותה זרע עצמה לא תלך לאיבוד ולבטלה ואף שהוא רק ספק תיקון. כבר כתב בתשו' רמ"א סי' ק' אות יו"ד דמזחק ע"מ לתקן אף שהתיקון רק ספק מותר דמ"מ ל"ה דרך השחתה כיון שעושה בשביל תיקון. ועי' שו"ת ב"א יו"ד סי' ס"ב באורך בזה. ויש לדון בזה מדברי הרא"ש פ"ב דביצה י"ז שכתב דאין ליטול פתילה דולקת מנר זה וליתן בנר אחר דמיד שסלקה מן הנר הו"ל מכבה ומה מועיל אם חזר והדליק. יעו"ש בק"נ סקנ"ה מ"ש ע"ד הט"ו וע' מג"א סי' תק"ז סק"ט ובס"א תקי"א סק"ו במ"ש דסופו מבעיר. ובא"ר סק"ו תמה עלי' בזה ורק לשיטת הרי"ף כמ"ש הר"ן ולא קיי"ל כן וע' תשו' מהרי"א א"ח סי' צ"ד מ"ש בזה. אבל י"ל דדוקא התם דמלאכת כיבוי לא הותר ביו"ט אבל הכא דדוקא דרך השחתה אסור ובנ"ד שעושה ע"מ לתקן באותה זרע עצמו. דבכה"ג במזחק השם ע"מ לתקן במקומו שרי וכן בנותן אבן בביהכ"נ דשרי ע"מ לתקן במקומו א"כ ה"נ בזה.

ובגוף דברי הרופא מצאתי בתשו' תשב"ץ ח"ג סי' רס"ג ואעתיק תו"ד בקצרה איש ואשה הי' מתעצמים האשה טוענת כי הבעל ישען על ביתו ולא יעמוד והוא מודה לה. ואח"כ נתעברה ועדיין הוא מודה שלא בא עלי' ועדיין היא בתולה. והיא אומרת כי נשים חכמניות השירו בתולי' כשהכירו שנתעברה כדי להקל הלידה וילדה בת. אם שנאמין לה שאפשר לה להתעבר ממנו בעודה בתולה והשיב וז"ל בזה. יש לעיין אם אפשר לאשה להתעבר בעודה בתולה שתפשיט הזרע ברחמה בלא ביאה. דבפ' יוצא דופן משמע דכל ש"ז שיוצא בהרגשה אפ"י שימש מטתו בחלום מיקרי יורה כחץ וראוי להזריע והיא מטמאה. ויש מחלקין שיש יורה כחץ בשעת יציאתו ועדיין אינו ראוי להזריע דשמא אינו הולך למרחוק כשיגיע בגופה במקום שתהי' אותה הזריעה ראוי להוליד. אבל כשהוא בשעת הנחתה בגוף יורה כחץ אז הוא ראוי להוליד ועי"ז אמרו ביבמות פ' הבע"י איהי קים לה ביורה כחץ ואיהו לא קים ליה. ולפ"ז בנ"ד ראוי להסתפק אם אפשר שתתעבר בשפיכות זרע מפי הרחם אל תוך הרחם. ונראה שאפשר הוא שהרי בחגיגה י"ד שאלו את ב"ז בתולה שעברה מהו להתירה לכהן. אי חיישי' שמא באמבטי עיברה פי' שהאיש פלט ש"ז בתוך אמבטי והיא רחצה בו ונכנס ברחמה ונתעברה ומותרת לכהן. ופריך והאמר שמואל כל ש"ז שאינו יורה כחץ אינו מזריע ומשני התם מעיקרא יורה כחץ הוה. נראה מכאן שאם הי' יורה כחץ בשעת עקירה אפשר שתתעבר בתולה ומותרת לכהן. ואם נאמין לספרים חיצונים מצינו בס' בן סירא כי אמו נתעברה מש"ז של ירמיהו באמבטי וסירא בגימ' ירמיהו וזוהו הוכשרה הבת לבא בקהל ולירש בנכסי אב"י וכו' עכ"ל. ושם בהג"ה אמ"ה כך העידו לי עכו"ם שנשים הרבה מהם מתעברות ועדיין הם בתולות. וכן העיד לי ה"ח ר' אברהם ישראל שראה כך לבתולה שאינו קרובתו עכ"ל, ועי' בחמ"ה א"ע סי' א' סק"ח בשם ליקוטי מהרי"ל ג"כ ממעשה דבן סירא הנ"ל, וח"א אמר לי שראה בס' ב"ס או בס' אחר כי המעשה הי' שאנסו את ירמיהו בהיותו באמבטי ובאונס יצאה זרעו ונצטער מאוד והתענה ע"ז. והראו לו מן השמים שאשתו רחצה אח"כ בהאמבטי וקלטה הזרע ונתעברה והולידה את ב"ס וכי זרעו לא יצאה לבטלה ומה יש סמוכין להקל בנ"ד. ואדרבה בעובדא דהתשב"ץ שלא הי' להבעל ג"א תקשי איך אפשר שתצא הזרע יורה כחץ. וצ"ל דתולין שאירע לו דאיתו פעם שנתקשה והוציא זרעו ואף שלא בעל כראוי ולא השיר בתולי' מ"מ נקלט אח"כ הזרע מפי הרחם לתוכה ונתעברה. ומכ"ש דבנ"ד שהבעל מתקשה ויורה כחץ והשיר בתולי' בודאי ניקל להיות שע"י קילוח שפופרת יכניס לתוך הרחם ותתעבר ולא נחשב כהו"ל וכעובדא דירמיהו הנ"ל. ועי' בט"ז יו"ד סי' קצ"ה סק"ז בשם הגהות סמ"ק בשם ר"פ דאשה נדה יכולה לשכוב על סדיני בעלה. אבל נזהרות שלא לשכוב על סדין של איש אחר פן תתעבר מש"ז של אחר. אף שאין כאן ביאת איסור והולד כשר לגמרי מ"מ איכא חשש הבחנה שמא ישא אחותו מאב"י משא"כ בנדה ובעלה אין חשש ע"ש. ועי' בב"ש א"ע סי' א' סק"י ומל"מ /פט"ו/ פס"ו מאישות ה"ד ופי"ז מא"ר הי"ג ובשי"ק על הירו' פ"א דכתובות ה"ג. ועי' תשו' בנימין זאב סי' תי"ד בשם ירושלמי בענין אמבטי. ובנ"ד שמקלה הזרע לתוך הרחם ע"י שפופרת קרוב להאמין יותר לדברי הרופא עפ"י דברי התשב"ץ.

ומ"מ מצד חומר האיסור יש לחקור עוד מרופא מומחה גדול ואם גם הוא יסכים לזה אז לפענ"ד יש להקל בזה, ועי' תשו' שב"י ח"א סי' ס"ה ובעיני יעקב לסנהדרין ע"ה דאין לסמוך על אמירת רופא אא"כ שנים אומרים כן ע"ש. ומה ששאל אם מותר שיעשה הרופא הקילוח לרחם האשה בימי נדתה, לפימ"ל בשם הגהות סמ"ק אין בזה קפיא ומ"מ אין דעתי לעשות כן מעשה רק בימי טהרתה. וגם בזה לא התרתי רק בשהה כבר עשר שנים ולא ילדה ויבא לידי גירושין והתירה התורה למחוק שמו בשביל השלום. אבל מחומר האיסור רצוני באופן שיסכימו עוד ב' רבנים יראי ד'. ושלא לעשות מעשה רק עפ"י חקירת חכם וירא ד' אשר יראה הענין שהוא שעה"ד גדול וכתורה יעשה.

+אגב אכתוב במ"ש בתשו' מהרש"ם ח"א סוסי' כ"ח להוכיח דמועיל תשובה לעון ז"ל. והבאתי שכ"ה בזהר רות ואח"ז מצאתי גם ברש"י יחזקאל כ"ג פסוק ל"ז בהג"ה דמפורש ג"כ כן ע"ש. והנה במ"ש בתשו' מהרש"ם שם באשה שמסתכנת אם תתעבר דיש להקל בנתינת מין גומיע ע"ג פי הרחם של האשה הנקרא פעסארום ואח"ז נשאלתי מהרב המאה"ג אבד"ק סטאשוב בפולין באשה

שמסתכנת והרופאים שפטו שאם תתעבר תמות וכבר נסתה בפעסוריום ולא הועיל כי ניזוז מפי הרחם וגם א"א להשימו לשם מבלעדי הרופא ושאל אם יש להתיר שילבוש הבעל כיס של גומיע ע"ג האבר בשעת תשמיש וצידד להקל משום דהוי פ"נ שדוחה כל האיסורים. והשבתי דאף דמבואר בתשו' פ"י ח"ב סי' מ"ד דבמקום פ"נ באחד שנפל למשכב ונפח כריסו ורפואתו שיוציא זרעו והעלה שאין זה בכלל ג"ע ושפ"ד שיהרג ואל יעבור. דאע"ג דאחז"ל שהוא כאלו שופך דמים הרי גם בלשה"ר אחז"ל ששקולה כע"ז וג"ע ושפ"ד ולא יעלה עה"ד שיהי' ממש כמוהם ולא אמרו אלא להפליג חומר העון כמ"ש בתשו' הריב"ש ואפי' נימא דהכא הוי שפ"ד ממש שממית הולד הראוי להוליד מאותה טיפה כמ"ש שוחטי הילדים הרי בפ"נ דאהלות וש"ס דסנהדרין באשה המקשה לילד חותכין עובר שבמעיל. ופירש"י דכל זמן שלא יצא לאויר העולם לאו נפש הוא וכ"ש הכא דאכתי לא נעשה עובר וגם להרמב"ם שכ' דהולד רודף הוא ה"נ הזרע רודף הוא. אלא שסיים דיש לשאול לבקיאים אם יועיל לו להתרפא מזה ע"ז ע"ש. אבל אין מזה ראי' לנ"ד דלטעמא דרודף הוא בודאי זה ל"ש בנ"ד ועוד דהכא לאו פ"נ הוא דלא תשמש ותתגרש מבעלה ולא תסתכן. ומ"ש הפוסקים להקל במוך ולשי' כמ"פ גם קודם תשמיש כמ"ש בתשובתי שם ואח"ז כתבו לי בשם שו"ת זכרון יהונתן מהגאון מהר"י מביאליסטאק חא"ע סי' ג' שהעלה להתיר במוך גם קודם תשמיש במקום סכ"נ. אבל אינו משום דפ"נ דוחה אלא דהוי צורך גדול שלא להפריש בין הזוג ולכן סמכו על סברות המתירים והוי כעין פ"נ משא"כ בנ"ד שהוא גרוע ממוך. דהתם שופך זרעו בתוך גוף הרחם אלא שנפול על המוך משא"כ בנ"ד שמוציא זרעו לתוך כיס המכסה כל האבר והכיס חוצץ מסביב ואינו נוגע בגוף הרחם כלל הוי הו"ל ממש. ואין שום צד להקל אלא משום פ"נ ובנ"ד אין זה בכלל פ"נ שהרי בידה שלא תשמש והבעל בידו לגרשה לכן ח"ו להקל והמיקל בזה עתיד ליתן את הדין. ואף שהתורה התירה למחוק את שמו יתברך לעשות שלום וכו' אין ללמוד מזה להתיר בנ"ד דשא"ה שהוא רק פ"א ולא להתיר לעשות כן בתמידות. וכבר כ' הר"ן פ' יוה"כ דלעבור על לאו כמ"פ חמור מלעבור באיסור סקילה פ"א ועתוס' כתובות כ"ח סוע"ב ובר"ש פ"ה דאהלות דמה"ט אסרו בבית הפרס אף דהוי ס"ט ברה"ר מפני שהוא איסור תמידי ועתוס' גיטין י"ז רע"ב ג"כ כן. אבל נראה לצדד בנ"ד להתיר באופן שיעשו בהכיס נקב בצד תחתית העטרה וכאשר ישפוך זרעו להכיס יהי' שותת תיכף לתוך הרחם של האשה מתוך הכיס מצד מטה של הכיס. ואם יאמרו הרופאים שע"ז לא תתעבר כיון שאינו יורה כחץ לתוך רחמה אלא ששותת ויורד מן הכיס להרחם. הגם שמתשו' תשב"ץ הנ"ל מוכח דלפעמים מתעברת בכה"ג אבל לא שכיח כלל א"כ יש לצדד להקל באופן שיהי' הנקב שבכיס למטה רחב שיהא שותת הכל בתחתיתו מתוך הכיס לתוך הרחם ולא ישאר כלום בהכיס. ועמש"ל סי' רצ"ה בשם תשו' הרא"ש בכה"ג שהזרע יוצא בתחתית הגיד אם מתעברת. ובכ"ז מצד חומר האיסור אינני אומר אלא להלכה ולא למעשה רק אם יסכימו עוד ב' רבנים מובהקים בתורה ויר"ש אז אצטרף עמהם כדי שלא להבדיל בין איש לאשתו+

שו"ת דברי מלכיאל חלק ד סימן קז

ע"ד אשה שלא ילדה זה כשמונה שנים. ואמרו הרופאים שהסיבה הוא בשביל שמקור שלה נתעקם ואינו יכול לקבל הזרע כראוי. ורק בעת נדתה פתוח המקור כראוי. ולזה יעצוה הרופאים שהם יקבלו זרע בעלה בשפופרת העשויה לכך. ויכניסו הזרע ברחמה ע"י השפופרת בעת נדתה. ובאופן זה תוכל להתעבר. והעיר כת"ר בזה בדברים נכונים וחפץ לדעת דעתי בזה אם מותר לעשות כן. ויש בזה שתי ספיקות אם מותר להבעל להוציא ש"ז להשפופרת על סמך דברי הרופאים. ואם יש חשש בזה שתתעבר בימי נדתה. [וראיתי בדברי כבודו שכתב דמסתמא השפופרת יורה כחץ אח"כ. ולא ראה דברי הש"ס בחגיגה (דף ט"ו ע"א) שא"צ לזה]:

הנה הפוסקים פלפו הרבה אם הרופאים נאמנים בדבר איסור. והח"ס חיו"ד סי' קנ"ח וקע"ה החליט שנאמנים רק בדבר כללי לומר שאפשר שיהי' כן. אבל על גוף פרטי אינם נאמנים כי אינם אומרים רק ע"פ אומדן ולא בבירור גמור ע"ש. והנה לפ"ז בנ"ד נאמנים הרופאים לומר שאפשר להתעבר באופן כזה. ובפרט שיש סיוע לדבריהם מסוגיא דחגיגה (דף ט"ו) שאפשר להתעבר באמבטי. ובספר בני אהובה פט"ו מה"א ה"ז קבע בה מסמרות שכן עיקר שאפשר להתעבר באופן זה. והביא שם שהרופאים הכחישו זה. וכתב שאינם יודעים סתרי הטבע. ועכשיו אנו רואים שרופאי זמנינו הודו על האמת שאפשר להתעבר. וכ"כ בשו"ת תשב"ץ ח"ג סי' רס"ג ובברכ"י סי' א' ובספר מעשה טוביה ח"ג פ"ד הביא דעת הרופאים שאפשר הוא. ולפ"ז נהי דנימא שבמה שאומרים שבאשה זו הרחם מעוקם ושזהו הסיבה שאינה מולדת. אינם נאמנים וכמ"ש הח"ס שא"נ על גוף פרטי. מ"מ כיון שאנו מאמינים להם בזה שאפשר להתעבר באופן כזה. א"כ אין לו הפסד בזה שיוציא הזרע להשפופרת. דממ"נ אם כנים דבריהם בטבע אשה זו הרי לא יהי' לבטלה ותתעבר ע"ז ואם לא נאמנו דבריהם באשה זו מ"מ הרי לא גרע זה מאילו בא עליה שמותר לו אף שידוע שהחזקה כמה שנים שאינה מתעברת מ"מ שרי שמא תתעבר. וה"ה ע"י שפופרת כיון שנאמנים בזה שאפשר שתתעבר באופן זה:

ועו"ל דאף שכתב הח"ס שא"נ בגוף פרטי. הנה כתב שם הטעם משו"ת מעיל צדקה סי' ל"ד לפי שכל חכמתם ודבריהם הוא רק ע"פ אומדן. ולפ"ז י"ל שזה שייך רק בדבר הנאמר מאומדן הדעת. אבל בנ"ד שידוע שהרופאים רואים את המקור ע"י מראה שקורים שפיגל העשוי לכך. א"כ רואים זה בחוש שמקור של אשה זו נתעקם ושבשעת נדתה מונח כתיקונו. א"כ בזה ודאי נאמנים. וגם י"ל שנאמנים טפי בזה לפי דהוי מילתא דעבידא לגלויי ע"י שרופאים אחרים יביטו ג"כ ע"י שפיגל העשוי לכך. ובכ"ז לא מיקרי זה אפשר לברר כדי שיבררו זה. דזה כל אדם לא יוכל לראות זה. דבודאי רק רופא מלומד יוכל לראות ולהכיר זה כי יודע איך צריך להיות הרחם. וא"כ לא עדיפי רופאים אחרים מרופאים אלו. ומ"מ רופאים אלו מרתתי לשקר לפי שאפשר שרופאים אחרים יראו ויגלו שקרם. ועכ"פ הוא דבר הנראה בחוש. [ובגוף דין נאמנות הרופאים יש להאריך. אך באשר כבר

האריכו האחרונים הרבה בזה ובכמה ראשונים מפורש שנאמנים וכ"נ פשטות הש"ס ופוסקים בכמה דוכתי כמ"ש הח"ס שם וגם כי בנ"ד מפורש בש"ס שאפשר ע"י אמבטי לזאת אקצר בזה]:

והנה הח"מ באה"ע סי' א' סק"י נסתפק בנתעברה באמבטי אם הוא בנו לכל דבר ואם יצא ידי פו"ר. ובב"ש שם החליט שהוא בנו לכל דבר והביא רא"י ממ"ש הר"פ הובא בט"ז יו"ד סי' קצ"ה שלא תשכב על סדין של איש אחר שמא יש שם ש"ז ותתעבר כמו באמבטי ואסור משום הבחנה גזירה שלא ישא אחותו מאביו. והברכ"י באה"ע שם דחה זה דהא דשמא ישא קאי על גוף תקנת הבחנה ולא על הך דאמבטי יעו"ש ודבריו נכונים לפי מה שהעתיק שם לשון הר"פ בהגהת סמ"ק. אכן לענ"ד מוכח מכמה סוגיות בש"ס שאינו בנו לכל דבר דהנה ביבמות (דף צ"ז ע"ב) איתא דכמה דברים לא משכחת לה אלא באיסורא ע"ש. וקשה דהא משכחת לה בהתירא ע"י אמבטי או כהא דנ"ד ע"י שפופרת או ע"י סדין כהא דהר"פ שהזכרנו. וכן קשה בהא דאיתא בכריתות (דף ט"ו ע"א) משכחת לה ברשיעא בר רשיעא וקשה דהא משכחת לה בהיתר ע"י אמבטי ועכצ"ל שאינו בנו לכל דבר ולא מיקרי בן גמור להתיחס אחריו רק כשבא על האשה כדרך בנ"א שנוזרע הזרע מכחו. אבל כשכבר יצא הזרע שאין בא החמימות רק ע"י מלאכת הרופא ואומנתו בשפופרת או ע"י חימום האמבטי זה לא מיקרי בנו לכל דבר. וראיתי בטורי אבן בחגיגה שם שהקשה מיבמות (דף י') דפריך דאפשר שתפול אמו לפני בנה ליבום ע"י שאנס כלתו ומשני דבאיסורא לא קמיירי והקשה דהא אפשר בהיתר ע"י אמבטי ונשאר בקושיא. ולפלא שלא הרגיש מהסוגיות שהזכרנו. אכן אי נימא שאינו נחשב כבנו לכ"ד א"ש הכל. ולפ"ז דברי הח"מ והב"ש תמוהים ובאמת מפורש בתשב"ץ ח"ג סי' רס"ג שאם נתעברה מאמבטי הרי הוא בנו לכל דבר יעו"ש ותיקשי עליו מכל הנ"ל:

והנראה בזה דנהי דאפשר להתעבר באמבטי מ"מ אינו מצוי כ"כ ואף דבחגיגה (ד' ט"ו) איתא דבבתולה שעברה לא תלינן בדשמואל דשמואל לא שכיחא רק תלינן באמבטי הרי דאמבטי שכיח טפי מדשמואל צ"ל דשמואל לא שכיחא כלל ובאמבטי שכיח יותר אבל מ"מ אינו מצוי כ"כ. וראיתי בספר בני אהובה פט"ו מה"א שכ"כ דרק בבתולה שעברה אמרינן כן שהרי לפנינו שהיא בתולה ואפשר לבדוקה ע"פ חבית כמ"ש התו' בחגיגה שם ועכצ"ל שנתעברה באמבטי אבל בעלמא אינה יכולה לטעון כן משום שאינו מצוי. ותיריך בזה קושית המל"מ מהא דאשה שהלך בעלה למד"ה ונמצאת מעוברת ומהא דראוה מעוברת ע"ש. ועוד כתב שם הבנ"א דע"י אמבטי א"א לברר זה כי מי יוכל להעיד שנתעברה מש"ז של זה כי אולי נבלע בה אח"כ ש"ז של אחר יעו"ש ודבריו אמיתים. וא"כ יש ליישב בזה כל הקושיות הללו דבכריתות (דף ט"ו) לא מצוי לאוקמי ע"י אמבטי דהא א"א לברר זה בעדים דשם איירי לענין חיוב מלקות במזיד וקרבתן בשוגג ומיבמות (דף י') לא קשה דהא תהא יבמתו רק מספק כי אין כאן עדים שנתעברה מש"ז של חמיה ומיבמות (דף צ"ז) שהזכרנו לא קשה דכיון ששואל שם לפתור חידות בודאי לא נקטו חידה באופן שהפתרון יהא מדבר שאינו מצוי ולזה פתרי לה באופן האסור שמצוי יותר וכדנקיט לה שם משכחת לה בעכו"ם וא"ש הא דנקיט שם בעכו"ם כדי שיהא מצוי יותר כי ישראל אינו מצוי שיחטא באיסורים חמורים כאלה וא"ש דנימא דאמבטי ודאי הוי בנו לכל דבר ע"פ דין רק שא"א לברר זה בבירור גמור שהוא בנו מש"ז שלו. ובירמיה היה ידוע ע"פ רוח"ק וכמ"ש בבנ"א שם בהגהה. ולפ"ז יקשה דאי נימא שאפשר להתעבר ע"י שפופרת כהא דנ"ד א"כ שפיר אפשר לברר זה דהא אפשר שעדים יראו שהרופאים עשו כן ע"י שפופרת ומוכח דאינו בנו לכ"ד וצ"ל לדעת התשב"ץ וח"מ וב"ש דס"ל דאסור להוציא ש"ז להשפופרת וממילא מיושב כל הנהו קושיות דכיון דאף באופן זה יש איסור בדבר לזה נקיט הש"ס בכריתות (דף ט"ו) באופן הפשוט דהא הוצאת ש"ז הוא ג"כ איסור חמור כידוע וכן ביבמות (דף י') לא נקיט זה דהא הוי ג"כ באופן האסור (ובדף צ"ז) ג"כ נקיט טפי בעכו"ם שלא נאסרו לו עריות ועכ"פ רגיל בעריות ואינו שומר מצוה: ועדיף ליה מלמינקט בישראל באופן האסור:

ועכ"פ מוכח מזה ממ"נ או דאסור לעשות כן כנ"ל או שאינו בנו לענין פו"ר ולשאר דברים וא"כ מה בצע להם בהשתדלותם לעשות זה ע"י הרופאים ועוד דאי נימא הכי נראה שאסור לו לעשות כן דכיון שלא יהא נחשב כבנו א"כ הרי הוא כמוציא זרע לבטלה ומה לו במה שהרופאים משתדלים אח"כ לעשות מזה בריית אדם במעי אשה וא"כ ממ"נ מוכח דאסור לעשות כן ועוד דכיון שאינו מצוי שתתעבר באופן זה כנ"ל א"כ אסור לעשות כן משום איסור הוצאת זרע כיון שרוב פעמים אין מתעברת באופן זה ובכל איסורים אזלינן בתר רובא. אך זה י"ל דבאמבטי אינו מצוי שיצא מן האיש ש"ז באמבטי ותיכף בעודה בשלימות תכנס אשה לאותה אמבטי אבל גוף הענין שתתעבר עי"ז אם יקרה כן י"ל שמצוי שתתעבר ואולי ע"פ רוב הוא כן והא דלא נקיט הש"ס בחגיגה (דף ט"ו) שאפשר נעשה ע"י שפופרת היינו משום דהוי לה לטעון כן שנעשה באופן זה. ועו"ל דגם השפופרת מוציאה את הבתולים ואינה בתולה עוד ולזה נקיט באמבטי ואין לומר דלהכי לא נקיט הש"ס ביבמות וכריתות הא דשפופרת משום שבימיהם לא ידעו עוד מחכמה זו ז"א דודאי נגלה להם זה אחרי שכבר הובא הא דאמבטי. וכמ"ש בבנ"א שם שחז"ל ידעו יותר סתרי הטבע מהרופאים. וזשה היה ענין ספר הרפואות שנגנזו כמ"ש הרמב"ם:

ולכאורה יש להעיר בזה מדין יבום שדוחה איסור אשת אח והש"ס ביבמות (דף כ' ע"ב) פריך הא אפשר לקיים שניהם ע"י חליצה ומשני דחליצה לגבי יבום אינה מצוה אלמא דהיכא דאפשר לקיים לא דחי איסור אשת אח וקשה דהא אפשר לקיים הקמת שם לאחיו ע"י שפופרת כהא דנ"ד שתתעבר היבמה מש"ז של היבם וכן יקשה במ"ש התו' ריש יבמות שנדה אינה ראויה להתיבם דהא ראויה להקמת שם ע"י שפופרת. אבל באמת ז"א דאף דבקרא כתיב לשון להקים לאחיו שם בישראל מ"מ אין זה דוקא שתתעבר היבמה דהא תיכף כשבא עליה אף בהעראה בעלמא או שלא כדרכה שאין ראוי להתעבר בבניאה זו קנאה כדאיתא ביבמות (דף נ"ה) ומותר לו לגרשה אח"כ כי כבר קיים מצות יבום וכ"כ התו' ביבמות (דף כ') ד"ה יבוא דלא בעינן ביאה הראויה להקמת שם וכן מצוינו בזקן וזקינה שיש בהם מצות יבום כל שאינו סריס והיא אינה איילונית וכן הדין בסריס אדם כדאיתא (בדף כ' ע"ב) ע"ש בתו' וכן (בדף ע"ט ע"ב) וע' (דף קי"א ע"ב) ואם ישימו זרע של היבם בה ע"י שפופרת ודאי שלא קיים מצות יבום ולא קנאה. וע' שו"ת משפטים ישרים ח"א סי' שצ"ו שצ"ו שצ"ו מ"ש בענין זה ושם מחילט ג"כ שהוא בנו לכל דבר וגם נסתפק אם

נתעברה באמבטי מכהן אם הולד כהן וגם נסתפק שם בבעל א"א בסדין אי חייב ולכאורה יש לפשוט זה מהא דר' יוסי בעל יבמתו דרך סדין אלמא מדהוי ביאה לגבי יבום ה"ה דהוי לענין איסור וכדאיתא ביבמות (דף נ"ה) דחד דינא לכולהו ואקצר: ומה שהקשה כת"ר למה לא הביא הרמב"ם הך דבתולה שעברה נראה דבאמת אין נ"מ לדינא דהא מעוברת חבירו אסור לו לישא וכשתלד הרי לא תהא בתולה עוד וצריך לדחוק שיוציאו הולד דרך דופן קודם שיהי בוגרת וגם י"ל דנ"מ דבעולה הוי איסור דאורייתא ומעוברת הוי רק איסור דרבנן והנראה בזה דהנה התו' בחגיגה שם פירשו דאי חיישינן לדשמואל שאפשר שנבעלה מהימנא וכתבו כן בשם רש"י ובאמת ליתא כן לפנינו ברש"י והמל"מ פ"ו מהא"ב האריך לתמוה על זה וכתב שהפוסקים דחו סוגיא זו מהלכה והעיקר שגם ביאה בלא השרת בתולים פוסלת לכה"ג והוא תמוה לומר כן שנדחה סתמא דגמרא מהלכה אבל לענ"ד שהרמב"ם ורש"י פירשו הסוגיא דלא כהתו' ודקאמר אי חיישינן לדשמואל היינו דאי חיישינן לדשמואל אזי אסורה לכה"ג שהרי נבעלה ואי לא חיישינן לדשמואל משום דלא שכיחא תהא מותרת משום דבע"כ באמבטי עיברה ומסיק דלדשמואל ל"ה ורק חיישינן שמא באמבטי עיברה וידע גם בתחילה סברא דאמבטי רק דאסקה לבסוף ולזה כתב שם ע"ז בגליון דאשכחן חיישינן לקולא ולא כתב כן מקודם על חיישינן לדשמואל והיינו משום דשם הכוונה חיישינן לחומרא כמו שפירשנו ומיושבים קושיות המל"מ שם על סוגיא זו ובזה א"ש ג"כ מה שלא הביא הרמב"ם דין זה דהנה בנדה (דף ס"ד ע"ב) איתא בעל ולא מצא דם וחזר ובעל ומצא דם רח"א טמאה דאם הוא דם בתולים מעיקרא הוי אתא ורא"א טהורה אימר עבד כדשמואל דא"ש יכולני לבעול כ"ב בלא דם ור"ח שאני שמואל דרב גובריה הרי מבואר דר"ח ס"ל דהא דשמואל לא שכיחא כמסקנא דסוגיא דחגיגה וכיון שהרמב"ם פסק ב"פ מהא"ב כר"ח דטמאה לא הוצרך עוד להביא הא דבתולה שעברה דמילא נדע זה מההיא דנדה דמוכח מדפסק שם כר"ח דלא שכיחא הא דשמואל ובתולה שעברה בע"כ נאמר שנתעברה באמבטי:

והנראה בזה דהנה באמת אם בא אחד על אשה ואח"כ ילדה עדיין אינו ודאי בנו כדקיי"ל ברמב"ם פ"ג מה' יבום ובטוש"ע אה"ע סי' קנ"ו ס"ט ורק אם היו חבושים בביה"א או שהיתה מיוחדת לו אז מחזקין ליה כבנו אבל בלא"ה הוי ספק ואף אם אומר שהוא בנו וכ"כ הפוסקים בח"מ ס"ס רע"ט ולפ"ז קשה איך מחייבים בכריתות (דף ט"ו) קרבן ברשיעא בר רשיעא הרי לא היה להם נישואין לפי שאין קדושין תופסין ועכ"ל דאירי שם שהיו חבושים בביה"א או שהיתה מיוחדת לו כפילגש וקצת פוסקים פקפקו גם במיוחדת לו וס"ל דבעינן רק חבושים בביה"א ולפ"ז הו"מ למינקט בהיתר ע"י אמבטי או שפופרת והיתה חבושה בביה"א שידעו שלא נתעברה באופן אחר ובאותן ימים לא הלכה לאמבטי וגם המצעות שלה ידעו שלא שכב עליהם אדם כל אותו העת וצ"ל דלא נקטי הכי משום דהוי תרי מילי דלא שכיחי שתתעבר ע"י אמבטי וגם שתהא חבושה בביה"א ושתזהר בסדינים של אחרים ושהיו על כל זה עדים אבל בבא עליה אף שצ"ל דאירי בחבושה בביה"א מ"מ אין לחוש לסדינים שלה כי הוא עכ"פ מיעוט שיתעברו ע"י הסדינים ואזלינן בתר רובא שמתעברות מביאה גמורה וכעין דתלינן ברוב בעילות אחר הבעל אף אם בודאי נבעלה פעם אחד לאחר ובפרט היכא שמיוחדת לו ומתנהג עמה כאיש ואשתו דהוי רוב בעילות שלו ולזה נקיש הש"ס באופן שמצוי יותר ולא באופן דלא שכיח ובאמת שיהיו עדים על האמבטי הוא דבר קשה מאוד כמובן ומכ"ש בסדינים וגם ע"י שפופרת קשה שיהיו עדים ע"ז וגם אפשר שהיה בשפופרת גם זרע אחר וגם העד שנמצא בשעת מעשה נראה שיש לדון עליו שהרי הוא עושה איסור לראות דבר כזה ועכ"פ הוא איסור דרבנן להסתכל בזה ונהי שהרופא העוסק בזה י"ל דבעבידתא טריד וכעין הא דאיתא בב"מ (דף צ') אבל לעמוד שם ודאי אסור ויש לדחות ואקצר כי נראה עיקר דלהכי לא נקיש הש"ס ביבמות וכריתות שהזכרנו בכה"ג משום שהוא כמעט בלתי אפשר שיהיו עדים ע"ז וכמ"ל אבל אם נתעברה ע"י אמבטי או שפופרת הוי בנו לכל דבר כמ"ש התשב"ן והב"ש דהא הוא כחו ואונן:

ולפ"ז בנ"ד אם יעשו ע"י שפופרת ותתעבר יקיים ע"ז מצות פו"ר ולפ"ז יש לדון להתיר לעשות כן. ומה שתתעבר בימי נדתה יפה הביא כת"ר ראייה ממ"ש הט"ז ביו"ד סי' קצ"ה סק"ז בשם הגהת סמ"ק שאשה מותרת בימי נדתה לשכב על סדיני בעלה ואין לחוש שמא יהי שם ש"ז ותתעבר בימי נדתה כיון שאין כאן ביאת איסור ורק בשל אחר צריך ליהזר משום הבחנה והובא להלכה בכל האחרונים שם הרי שאין חשש כשתתעבר בימי נדתה וה"ה בנ"ד:

אכן באמת נראה **שיש חשש גדול בזה שהרי יהי' הולד בן הנדה ובן הנדה משמע שפגמו הוא לא מצד האיסור רק מצד שבטבע נפגם אז הולד** כמבואר בזוהר פרשת מצורע שטומאה הרובצת על האשה בעת הזאת נמשכת על הולד וע' רמב"ן פ' ויצא ואיתא במסכת כלה שבן הנדה הוא עז פנים והוא חלש ומצורע וכ"ה במד"ר מצורע פט"ו ומבואר שם שבטבע הוא כן כשמתעברת בנדתה ולא בשביל החטא שעשו ע"ש ולזה חלילה לעשות לכתחילה שיהיו זרע מרעים ומצורעים וע' שערי תשובה לר"י אות קכ"ה ואף דאיתא בברכות (דף י') שנצטוה חזקיה לקיים פו"ר אף שידע שבנו יהי רשע משום בהדי כבשי דרחמנא למה לך היינו משום שלא הי' יכול לקיים באופן אחר אבל בנ"ד יכול לגרש את זו ולישא אחרת וגם דהתם הלא תלוי בבחירה ורק שראה ברוה"ק שיהי' רשע אבל הכא גורם לו שיהא בטבעו נוטה לרעה וכדאיתא במדרש שם ע"פ אבות אכלו בוסר וגו' ע"ש והא שהתיר בהגהת סמ"ק לנדה לשכב על סדיני בעלה נראה משום שהוא מילתא דלא שכיחא שימצא על הסדין ש"ז שעודנה חמה ושיכנס לגופה באופן שתתעבר ולזה לא חששו לזה כיון שבעצם אין בזה איסור אבל לעשות כן לכתחילה ודאי אסור ואין זה קיום מצות פו"ר כראוי שירבה בישראל בנינים פגומים ומצורעים ואף דבדעבד יצא ידי פו"ר אף בממזר כדקיי"ל באה"ע סי' א' ס"ד מ"מ ודאי ראוי לעשות באופן שיהיו בניו יראי ד' ושלמים בנפשם ובגופם והראיה מחזקיה שעלה על דעתו שפטור מפו"ר בשביל שידע שבנו יהי' רשע ורק ישעיה הנביא א"ל שבכ"ז חייב והיינו כמ"ל משום שלא היה אפשר בענין אחר וגם כי הוא לא היה הגורם בזה כי הלא זה תלוי בבחירת הבן אבל לגרום לכתחילה כן מוכח מזה דאסור ודין מפורש הוא ביבמות (דף ס"ה) ובשו"ע סי' ב' ס"ז שלא ישא אדם אשה ממשפחת מצורעים כדי שלא יוליד בנינים מצורעים הרי שאסור להרבות מצורעים בישראל וה"ה הכא

שמפורש במדרש ובמסכת כלה שטבע המתעברת בנדתה שיהא הולד מצורע בודאי אסור לעשות כן ואף אם הרופא אומר שלא יהי' מצורע אינו נאמן להכחיש דברי חז"ל. וכמפורש בפוסקים שאין מאמינים לרופאים בדבר שמפורש בש"ס להיפך וע' חיבורי ח"ב סי' קל"א וגם דבלא"ה הוי הולד פגום ועז פנים כשנתעברה בנדתה מפני רוח הטומאה השורה על האשה אז וכמש"ל:

[ועפ"ז אפשר ליתן טעם למה שצריך ע"פ דין לפרוש סמוך לוסתה אף דהא חזקה הוא מדאורייתא ומוקמינן לה בחזקת טהרה עד שעת וסתה וגם מצינו שהפוסקים התירו כל מיני קריבות אף דלדעת הרבה פוסקים אסור מה"ת בנדה ולא אסרו רק ביאה ולפמ"ש י"ל הטעם שחוששים שהזרע ישאר ברחמה ויוקלט בעת נדחה ותתעבר ויהא בן הנדה אכן לפ"ז יקשה שנצריכנו לפרוש ג' ימים קודם וסתה דהא זמן קליטת הזרע הוא ג"ח וצ"ל שע"פ רוב נקלט הזרע בתוך עונה ראשונה ורק מיעוט נקלטים בתוך ג"י ולמיעוט לא חששו וכמש"ל דלהכי התיר בהגהת סמ"ק לנדה לשכב על סדיני בעלה לפי שאינו מצוי שתתעבר וע' תו' יבמות (דף ל"ז ע"א) ד"ה רוב שהקשו שיצטרכו בהבחנה ג"ח וג"י משום ג"י קליטת הזרע ולפמ"ש י"ל דלמיעוט הנקלטים אחר עונה לא חששו ויש להאריך בזה ואכ"מ ויש לדון ג"כ שעיקר תלוי בעת שהוכנס הש"ז לתוך רחמה אם היא נדה אז ולא על שעת קליטה ואכ"מ ל"ז בזה שוב ראיתי בנו"ב מ"ק סי' ס"ט שכתב שהרוב נקלט בשעת עיקר התשמיש ולפמ"ש י"ל שכל העונה מיקרי בשעת תשמיש לענין זה והנה הנ"ב שם הוכיח זה מהקושיא שהביא שם על התו' דמ"מ לענין יבום תמתין ג"ח וג"י ובאמת תירוצו הנ"ב קשה דאי לענין יבום סמכינן על רוב הנקלטים בשעת תשמיש מכ"ש שראוי לסמוך ע"ז לענין הבחנה ובימי חרפי נתקשיתי בקושיא הנ"ל על התו' מדעתי בע"ה ותוצתי בחידושי ליבמות דעיקר קושיית התו' הוא מהבחנה שמפורש בש"ס הלשון תשעים יום לבד יום הגט והאירוסין וכמפורש בלשון התו' אבל לגבי יבום לא מצינו תקנה מפורשת ורק ממילא אסורה להתבסם משום הבחנה וכיון שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה אכן אם ידוע לה שנבעלה לבעלה ביום שמת בו צריכה באמת להמתין ג"ח וג"י בשביל חשש קליטת הזרע ובתו' ביבמות (דף מ"א ע"ב) ד"ה הא קטנה וברשב"א וריטב"א שם משמע שיש תקנת ג"ח גם ביבום ולפמ"ש י"ל לדעתם דמיעוט הוא שיוקלט אחר עונת תשמיש ול"ח למיעוט זה לקבוע תקנה בשביל זה להבחנה ואכ"מ ל"ז בזה]:

וגם בהוצאת זרע הבעל לתוך השפופרת יש לדון שיהא אסור דהא בשעת מעשה הוא מוציא לבטלה ורק שסומך על הרופא שאומר שיכניסנו לרחם האשה והיכן מצינו שיכול לסמוך בזה עליו והרי כתב הרשב"א ועוד פוסקים דלהכי אין מברכים על מצוה התלויה באחרים דאפשר יחזור בו השני ולא תתקיים המצוה ותהי ברכתו ברכה לבטלה ומכ"ש בזה שאיסור הוצאת ש"ז לבטלה הוא איסור חמור מאוד ואף דהכא איכא חזקה דאומן לא מרע אומנתו ובודאי יעשה הרופא כמו שהבטיח מ"מ הא גם גבי ברכה שהשני הוא ישראל ושארית ישראל לא ידברו כזב ובכ"ז חיישינן וע' חיבורי ח"ג סי' ו' בזה ועוד דהא אפשר שיתקלקל איזה דבר בהשפופרת ויאמר הרופא שצריך לעשות זה עוד פעם וזה מצוי אצל הרופאים וגם דבודאי לא ניסה הרופא לעשות זה הרבה פעמים ורק באומדנא אומר כן וקרוב שיתקלקל הענין ע"י שלא יצמצם ערך החום בשפופרת הדרוש לענין כזה או שההכנסה תהא שלא כהוגן וכדומה וקיי"ל באו"ח ר"ס ר"ב דפירות שדרכן להתליע לא יברך עד שיפתח ויראה אם אין שם תולע כדי שלא יהא ברכה לבטלה ומכ"ש בנ"ד שאסור להוציא ש"ז לשפופרת שמא יתקלקל הדבר ויהי' לבטלה ואף דכשבא עליה ג"כ קרוב הדבר שלא תתעבר כמו שלא נתעברה עד כה מ"מ לא מיקרי לבטלה כיון שהוא דרך ביאה וכמו שהותר לבא על זקינה ושאינה בת בנים משא"כ הכא שהוא מוציא הש"ז לחוץ ובאמת יש לחוש שהרופא ישים מקודם בהשפופרת זרע שלו או של אחר כדי שתתעבר ודאי באשר הוא רוצה שיקוימו דבריו שתתעבר וחושש אולי הסיבה בזה גם מצד הבעל שזרעו אינו ראוי להוליד וזה ודאי לא יעזז לומר להרופא שרוצה לבדוק מקודם את השפופרת ומפורש בש"ס בגיטין (דף ס"א) ועו"ז (ד' ל"א) וביו"ד סי' קי"ח דחיישינן לאיחלופי במקום שיש לו איזה טוה"נ מזה:

לזאת בנ"ד נלע"ד שאסור לעשות כן ואין כדאי להתחכם ביותר וישליכו יבם על ד' אשר יזכה עוד אותם בזרע של קיימא ובפרט שלא עברו עוד עשר שנים כדין ונצטוינו לקיים פו"ר כדרך בנ"א ולא ע"י התחכמות כאלה אשר קרובים יותר לאיסור ולמכשול כמו שבארנו בע"ה: